

**UCHWAŁA NR XLV/387/24
RADY GMINY DŁUTÓW**

z dnia 5 kwietnia 2024 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej
i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2030**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40, poz. 572, poz. 1463, poz. 1688) oraz art.6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 424) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024 - 2030 dla Gminy Dłutów stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc Uchwała Nr XX/171/21 Rady Gminy Dłutów z dnia 26 maja 2021 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021 - 2026 dla Gminy Dłutów.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Dłutów.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**PRZEWODNICZĄCY RADY
GMINY DŁUTÓW**

Krzysztof Janas

Załącznik do uchwały Nr XLV/387/24
Rady Gminy Dłutów
z dnia 5 kwietnia 2024 r.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2030

GMINA DŁUTÓW

WPROWADZENIE

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej wskazuje, iż instytucja rodziny jest objęta szczególną ochroną i opieką państwa. Kobieta i mężczyzna mają równe prawa w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym, a każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

Jednym z podstawowych celów polityki społecznej państwa jest tworzenie warunków do prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań antyspołecznych generujących patologie, w tym między innymi przemoc domową. Wobec przemocy domowej nikt nie powinien przechodzić obojętnie, nikt nie powinien milczeć i udawać, że nie dostrzega problemu bitych, poniżanych, i często maltretowanych zwłaszcza kobiet i ich dzieci. Podstawową cechą działań podejmowanych w obszarze przemocy domowej powinno być szybkie reagowanie mające na celu przerwanie przemocy oraz szybka i skuteczna pomoc osobom doznającym przemocy domowej.

Wszelkie podejmowane działania zapobiegające przemocy domowej wynikają z ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2024 r. poz. 424). Przywołana ustawa określa zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy domowej oraz zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc domową. Powyższy akt prawny określa ponadto zadania własne gminy, do których w szczególności należy tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w tym:

- 1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Celem głównym Programu jest „Zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej oraz udzielenie wsparcia dla osób doznających przemocy domowej w Gminie Dłutów. Cele szczegółowe Programu realizowane będą we współdziałaniu instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy na terenie Gminy Dłutów.

Program stanowi wspólny strategiczny plan działań wobec problemu przemocy domowej i będzie realizowany przez wszystkie instytucje i organizacje zobligowane do podejmowania działań na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie. Przyczyni się do usprawnienia i zintegrowania systemu przeciwdziałania przemocy, podniesienia świadomości społecznej w powyższym zakresie oraz ograniczenia zjawiska przemocy domowej. Z punktu widzenia skuteczności Programu należy podkreślić, że bardzo duże znaczenie będzie miało zaangażowanie wszystkich instytucji tworzących i realizujących Program.

I. PRZEMOC W RODZINIE – PODSTAWY TEORETYCZNE

1. DEFINICJE PRZEMOCY

Aby skutecznie pomagać osobom zagrożonym przemocą należy zrozumieć, czym jest przemoc w rodzinie, jak działają mechanizmy przemocowe w naszym społeczeństwie. Należy ją właściwie zdefiniować i zrozumieć.

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy domowej, przemoc została zdefiniowana jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności: narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia, naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę, ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej, istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udržczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej (art.2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, Dz. U. z 2024 r. poz. 424).

Innymi słowy, przemoc domowa to umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę sił przeciw członkowi rodziny.

Przemoc domowa charakteryzuje się:

- **intencjonalnością** – działania sprawcy nie są przypadkowe. Intencjonalność nie musi oznaczać celowego krzywdzenia osoby doznającej przemocy domowej i zadawania jej bólu. Osoba stosująca przemoc domową dąży do uzyskania pełnej kontroli, władzy nad osobą doznającą przemocy, do jej bezwzględного posłuszeństwa. Jest przekonany, że tylko on wie, co jest dobre dla pozostałych członków rodziny, a w związku z tym wyłącznie on ma prawo podejmować decyzje, ustalać zasady życia w rodzinie – pozostali muszą się podporządkować,
- **dysproporcją siły** – nie chodzi tu jedynie o różnicę sił fizycznych, ale także przewagę związaną z pozycją społeczną, odpornością psychiczną, statusem materialnym itp. W związku opartym na przemocy jeden z partnerów czuje się silniejszy, a drugi – słabszy. W wyniku kolejnych aktów przemocy różnica sił coraz bardziej się pogłębia, ofiara doznająca przemocy domowej staje się coraz bardziej bezradna, osoba stosująca przemoc domową – coraz bardziej silny i bezkarny,
- **naruszaniem godności i praw** – osoba stosująca przemoc domową narusza godność osoby doznającej przemocy domowej, poniża ją, ośmiesza, pozbawia wszelkich praw (np. do kontaktów z rodziną, godziwych warunków życia itp.),
- **powodowaniem cierpienia i szkód** – osoba doznająca przemocy domowej doznaje zarówno szkód fizycznych, jak i psychicznych. W wyniku wieloletniej przemocy może dojść do przekonania, że zasługuje się na takie traktowanie.

2. RODZAJE, PRZYCZYNY I SKUTKI PRZEMOCY

W literaturze przedmiotu spotkać się można z różnymi formami przemocy, którym towarzyszy pragnienie spowodowania cierpienia u ofiary i wywołania szkód. Przemoc dotyczy różnych sfer życia człowieka. Najczęściej mamy do czynienia z jej dwoma odmianami: fizyczną nazywaną również „gorącą” oraz psychiczną (emocjonalną) nazywaną „zimną”. Spotykamy się także z podziałem przemocy dodatkowo na seksualną, ekonomiczną, a niektóre źródła mówią o przemocy społecznej i politycznej. Przemoc może spowodować

oprócz szkód fizycznych również trwale i rozległe następstwa w psychice człowieka. Z powodu wielu następstw takich doświadczeń, cierpią nie tylko ci, którzy doznają przemocy domowej, ale również bezsilni świadkowie obserwujący akty przemocy tj. najczęściej dzieci, osoby starsze i niepełnosprawne.

Wyróżniamy kilka rodzajów przemocy:

- **przemoc fizyczna** – jej celem jest zadanie ofierze bólu fizycznego, uszkodzenie jej ciała, pogorszenie jej zdrowia lub pozbawienie ją życia, wyraża się m.in. zachowaniami takimi jak: popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, nieudzielenie koniecznej pomocy itp.,

- **przemoc psychiczna** – to zachowanie, którego celem jest umniejszanie poczucia własnej wartości ofiary, wzbudzanie w niej strachu, wyraża się m.in. zachowaniami takimi jak: wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu, pożywienia, stosowanie gróźb, itp.,

- **przemoc seksualna** – to zachowanie zmuszające ofiarę do podjęcia niechcianych zachowań seksualnych lub zdeprecjonowania jej seksualności, wyraża się m.in. zachowaniami takimi jak: wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych kobiety, itp.,

- **przemoc ekonomiczna** – to każde zachowanie, którego celem jest ekonomiczne uzależnienie osoby doznającej przemocy od osoby stosującej przemoc, wyraża się m.in. zachowaniami takimi jak: odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspakajanie podstawowych materialnych potrzeb rodziny, itp.,

- **zaniedbanie** – niezaspokojenie podstawowych potrzeb psychicznych i fizycznych dziecka: niewłaściwe odżywianie i ubieranie, niedostateczna ochrona zdrowia, brak właściwej edukacji, niezaspokajanie potrzeby miłości, przynależności i szacunku.

Jako przyczyny sprzyjające stosowaniu przemocy domowej możemy wskazać normy społeczne i kulturowe. Przez wieki istniało silne społeczne przyzwolenie na stosowanie przemocy wobec najbliższych, w szczególności kobiet i dzieci. Nadal w wielu środowiskach to zjawisko znajduje odzwierciedlenie w obyczajach – społecznej akceptacji bicia, stosowania kar cielesnych, w przekonaniach związanych z rolą mężczyzny w rodzinie (rola „pana i władcy”).

Przemoc domowa ma tragiczne konsekwencje nie tylko dla samej osoby doznającej przemocy domowej, ale także dla całego społeczeństwa. Jest bezsprzecznie zjawiskiem negatywnym i mającym ogromny wpływ na rozwój człowieka na wszystkich etapach jego życia. Odciska ona głębokie piętno na psychice ofiar, niszcząc ich osobowość. Jest przyczyną różnych zaburzeń psychicznych. Osoby będące osobami doznającymi przemocy domowej charakteryzują się nadmierną czujnością, zewsząd wyczekują sytuacji zagrożenia, są nadmiernie pobudzone, często dotykają je koszmary senne oraz dolegliwości psychosomatyczne. Takie traumatyczne wydarzenia mogą również „niszczyć” kontakty społeczne, przyjaźń, miłość oraz przywiązanie do rodziny.

Poza kosztami emocjonalnymi ponoszonymi przez osoby doznające przemocy domowej koszty ponosi również państwo poprzez pokrywanie wydatków związanych z:

- pomocą społeczną (m.in. pomoc finansowa),

- opieką zdrowotną (m.in. leczenie urazów, terapie psychiatryczne, psychologiczne),
- wymiarem sprawiedliwości (m.in. prowadzenie dochodzeń przez policję i prokuraturę, pomoc prawna, nadzory prokuratorskie),
- mieszkalnictwem (m.in. ośrodki dla ofiar przemocy, koszty ponoszone przez władze lokalne związane z zapewnieniem ofiarom mieszkań).

3. REGULACJE PRAWNE

Problem przemocy domowej został dostrzeżony i zdiagnozowany również w innych państwach na całym świecie. Świadczą o tym podejmowane działania mające na celu ograniczenie zjawiska przemocy przez organizacje międzynarodowe, w tym m.in.: Organizacji Narodów Zjednoczonych czy też Rady Europy. Rzeczpospolita Polska, mając na uwadze doświadczenia międzynarodowe, podjęła działania legislacyjne w celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej, czego wyrazem było uchwalenie w dniu 29 lipca 2005 r. ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, zwanej dalej „ustawą”. Ustawa nałożyła na Radę Ministrów obowiązek przyjęcia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej, zwanego dalej „Programem”, w celu tworzenia warunków do bardziej skutecznego przeciwdziałania przemocy domowej.

Wiedza na temat tego, że przemoc wobec najbliższych jest przestępstwem ściganym przez prawo jest wciąż w naszym społeczeństwie niewielka. Osoby doznająca przemocy domowej często nie orientują się, że czyny, których dopuściła się osoba stosująca przemoc domową są uznawane za przestępstwo a szereg aktów prawnych zawiera uregulowania dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie.

Przemoc domowa została usankcjonowana w Polsce szeregiem następujących aktów prawnych:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej,
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny,
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny,
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- Ustawa z 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich,
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji.

Jednostki samorządu terytorialnego opracowują i realizują programy przeciwdziałania przemocy domowej zgodnie z przepisami ustawy z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej . Art. 6 w/w ustawy nakłada na organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego obowiązek podejmowania działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, jednak ustawodawca wyraźnie wskazuje, że powyższe działania organy realizują na zasadach określonych również w innych aktach prawnych.

Program przeciwdziałania przemocy domowej i ochronie osób doznających przemocy domowej w Gminie Dłutów na lata 2024-2030 jest realizowany zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

II. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE NA TERENIE GMINY DŁUTÓW

GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W DŁUTOWIE

W ramach działań z zakresu przemocy w rodzinie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dłutowie realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej. Jedną z form wsparcia jest prowadzona praca socjalna. W/w działania mają na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu i odzyskiwaniu zdolności do poprawnego funkcjonowania poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Pracownicy socjalni udzielają pomocy w zakresie wsparcia rodziny w załatwianiu spraw socjalno-bytowych poprzez pomoc w uzyskaniu dostępu do wielkoobszarowego poradnictwa oraz udzieleniu informacji o przysługujących świadczeniach i formach pomocy. W prowadzonej pracy z rodziną pracownicy socjalni posługują się narzędziem wywiadu środowiskowego oraz kontraktu socjalnego.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej działając na rzecz osób dotkniętych przemocą nawiązał współpracę z Posterunkiem Policji, Gminną Komisją ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Sądem Rejonowym oraz placówkami oświatowymi. Pracownicy socjalni udzielają pomocy z powodu występującej przemocy domowej. Zakres udzielonej pomocy obejmował świadczenia pieniężne oraz pracę socjalną.

Liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu występowania przemocy domowej w okresie ostatnich dwóch lat wyniosła: w roku 2022 - 3 rodziny, w roku 2023 - 5 rodzin.

ZESPÓŁ INTERDYSCYPLINARNY

Zespół Interdyscyplinarny jest istotnym elementem systemu przeciwdziałania przemocy domowej, który integruje działania wielu służb. Został powołany w dniu 28 listopada 2023 r. Zarządzeniem nr 11/28/01/23 Wójta Gminy Dłutów.

W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele: Policji, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Sądu, Oświaty, Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Praca z rodziną z problemem przemocy realizowana jest przez Grupy Diagnostyczno-Pomocowe, których zadaniem jest planowanie działań, monitorowanie sytuacji oraz organizowanie pomocy. W skład Grup Diagnostyczno-Pomocowych wchodzi: dzielnicowi, pracownicy socjalni, pedagodzy, kuratorzy, przedstawiciele GKRPA.

Procedurą "Niebieskiej Karty" od 2011 r. na terenie Gminy Dłutów zostało ogółem objętych 31 rodzin. W 2022 roku w ramach działalności Zespołu Interdyscyplinarnego odbyły się 9 spotkań Grup Roboczych, w 2023 roku Grupy Robocze spotkały się 18 razy. W roku 2022 Zespołu Interdyscyplinarny wszczął 4 procedury "Niebieskie Karty - A", natomiast 7 procedur wszczęto w 2023 roku.

Działania członków Grup Diagnostyczno-Pomocowych kierowane są zarówno do osób doznających jak i stosujących przemoc domową, a współpraca specjalistów z różnych dziedzin gwarantuje kompleksową pomoc i daje szansę rozwiązania problemów.

Do końca 2023 roku Zespół Interdyscyplinarny zakończył procedurę "Niebieskie Karty" w 7 przypadkach. Na liczbę tę składają się 3 procedury wszczęte w 2022 roku i 4 procedur wszczętych przed rokiem 2022.

GMINNA KOMISJA DS. ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

Ważną funkcję w procesie przeciwdziałania przemocy domowej a także w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych czy też z przeciwdziałaniem narkomani, pełni Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

W roku 2022 Komisja skierowała 8 zaproszeń do 5 osób z problemem alkoholowym w związku ze skierowanymi do niej wnioskami o podjęcie leczenia. Prowadzono także 2 postępowania zmierzające do wydania orzeczenia o zobowiązaniu do podjęcia leczenia w zakładzie lecznictwa odwykowego w stosunku do osób nadużywających alkohol.

W 2023 roku Komisja wystosowała 9 zaproszeń do 6 osób z problemem nadużywania alkoholu a także motywowała do uczestnictwa w spotkaniach w punkcie konsultacyjnym.

Na terenie gminy Dłutów w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych działa Punkt konsultacyjny, którego działania obejmują:

1. Rozpoznanie problemu zgłaszanego przez klienta.
2. Prowadzenie interwencji kryzysowej.
3. Motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia psychoterapii w placówkach leczenia uzależnienia od alkoholu, kierowanie do specjalistycznego leczenia.
4. Motywowanie osób pijących ryzykownie i szkodliwie, ale niezależnych do zmiany szkodliwego wzoru picia.
5. Udzielanie wsparcia osobom uzależnionym po zakończonym leczeniu odwykowym.
6. Udzielanie pomocy młodzieży upijającej się oraz ich rodzicom.
7. Prowadzenie konsultacji w zakresie wsparcia i pomocy dzieciom z rodzin z problemami alkoholowymi.
8. Rozpoznawanie zjawiska przemocy, udzielanie konsultacji dla ofiar przemocy.
9. Gromadzenie i przekazywanie aktualnych informacji na temat dostępnych miejsc specjalistycznej pomocy.

Do Punktu konsultacyjnego w Dłutowie w celu uzyskania specjalistycznego wsparcia zgłaszali się zarówno sprawcy przemocy jak i osoby wobec których przemoc była stosowana.

W latach 2022-2023 w ramach działań Punktu konsultacyjnego wsparcie otrzymało:

1. Rok 2022:

liczba ofiar przemocy - 3
liczba rozmów z ofiarami przemocy - 20
liczba sprawców przemocy - 5
liczba rozmów ze sprawcami przemocy - 124

2. Rok 2023:

liczba ofiar przemocy - 5
liczba rozmów z ofiarami przemocy - 30
liczba sprawców przemocy - 8
liczba przeprowadzonych rozmów ze sprawcami przemocy - 146

Działalność Punktu jest szeroko propagowana w przychodni zdrowia, Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, placówkach oświaty czy Policji.

POSTERUNEK POLICJI

Istotną rolę w przeciwdziałaniu przemocy domowej odgrywa Posterunek Policji w Hermanowie. Według danych z Posterunku Policji w związku z przemocą w rodzinie przeprowadzono latach 2022-2023 następujące działania:

1. rok 2022- zostały prowadzone 2 postępowania z art. 207 kk, z których 1 zakończone zostało odmową wszczęcia dochodzenia.